

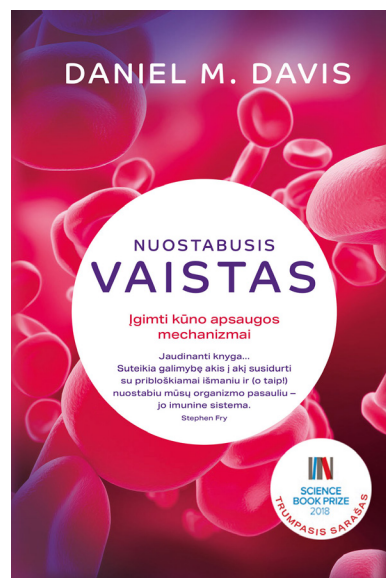
Apie Danielio M. Daviso knygą „Nuostabasis vaistas: įgimti kūno apsaugos mechanizmai“

2020-04-23

Dr. MYKOLAS MAURICAS,
Valstybinio mokslinio tyrimo
instituto Inovatyvios medicinos
centro vyriausias mokslo
darbuotojas, Imunologijos
skyriaus vedėjas
vie.lt

„Nuostabasis vaistas: įgimti kūno apsaugos mechanizmai“ (*The Beautiful Cure: Harnessing Your Body's Natural Defences*; iš anglų k. vertė Austėja Banytė, išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla) – Mančesterio universiteto imunologijos profesorius, Jungtinės Karalystės Medicinos mokslų akademijos nario Danielio M. Daviso knyga – apie imuninės sistemos veiklą, kaip ji reguliuojama ir valdoma, aprašomos sudedamosios imuniteto dalys, paaiškinama, kokį poveikį imunitetui daro stresas, miegas, amžius ar psichologinė būseną. Organizmo gebėjimas kovoti su ligomis ir pasveikti yra esminė gamtinių / gyvų būtybių išlikimo ir vystymosi sąlyga. Imuninė sistema gyvūnų ir žmogaus gyvenime atlieka svarbiausią vaidmenį. Mokslas rado būdų, kaip reguliuojant natūraliuosius gynybos mechanizmus sukurti preparatus ir priemones, padedančias gydyti vėžį, autoimunines ligas, diabetą, infekcines ligas ir daugelį su senėjimu susijusių ligų. Šioje knygoje taip pat pasakojama apie imunologijos mokslinių idėjų raidą. Ši knyga pateko į prestižinį Jungtinės Karalystės Karališkosios draugijos skelbiamą trumpąjį mokslo populiarinimo knygų (*Science Book Prize*) sąrašą. Didelio pripažinimo sulaukusi knyga rodo išskirtinį domėjimąsi imunologijos mokslu.

D. M. Daviso knyga praveria langą į imuniteto pasaulį ir parodo jo sudėtingumą. Tai organų visuma, apimanti daugybę molekulių, ląstelių ir sudaranti imuninės priežiūros tinklą. Joje pateikiama daugybė istorinių faktų ir atradimų, skatinančių šiuolaikinę biomedicinos mokslo pažangą. Autorius yra nepranokstamas pasakotojas, apžvelgiantis, kaip mes suvokiame įgimtą ir įgytą organizmo gebėjimą apsiginti nuo kiekvienos išorinės atakos. Skaitydami šią knygą, aptinkame tekstų apie sveikatai ir gerovei svarbius klausimus: kodėl kai kurie žmonės suserga vėžiu ir ar gali imuninė sistema su šia liga kovoti? Kaip veikia skiepai? Ar galime juos tobulinti? Kas yra autoimuninė liga ir kaip ją įveikti? Daugumą mūsų negalavimų išgydo natūralūs kūno apsaugos mechanizmai. Didžiulės pastangos perprasti imunitetą leido rasti naujų įžvalgų apie kitas žmogaus biologijos sritis, tarkim, apie senėjimą. 80–90 proc. asmenų, mirstančių nuo gripo viruso, amžius yra daugiau kaip šešiasdešimt penkeri. Panašūs duomenys pateikiami ir apie COVID 19 viruso sukeltas mirtis bei išprovokuotas ligas. Kodėl senstant silpnėja apsauga nuo infekcijų? Kodėl sunkiau gyjame ir atsiranda didesnė tikimybė susirgti autoimuninėmis ligomis? Sužinojome: taip iš dalies yra todėl, kad pagyvenusiujų kūne sumažėja tam tikrų rūšių imuninių ląstelių. Be to, imuninės jų ląstelės sunkiau aptinka ligą. Senėjimo keliamus iššūkius sunkina tai, kad vyresnio amžiaus žmonės dažnai kenčia nuo miego trūkumo ir streso, o jie taip pat veikia imuninę sistemą.

Išsiaiškinti, kokią tiksliai daro įtaką sveikatai kiekvienas paskiras veiksnys, gali būti labai sunku todėl, kad jų išskirti yra beveik neįmanoma. Stresas veikia imuninę sistemą, tačiau taip pat susijęs ir su mityba bei miego trūkumu. D. M. DAVISAS nevensgia aprašyti ligų, susijusių su imunologija, istoriniame kontekste. Aprašoma liga, per tūkstantmečius išžudžiusi nesuskaičiuojamus milijonus žmonių, buvo įveikta 1980-aisiais, pritaikius efektyviausią iš mums žinomų medicinos metodų – vakcinavimą. Skaitydami knygą, sužinojome apie kalinę, kuri vietoj kalėjimo iki gyvos galvos sutiko valytis nosį raupų pūlių ištrauka. Trumpai tariant, mes skaitome istorijas apie Nobelio premijų teikimo peripetijas, aršią nesantaiką dėl moderniausių techninių idėjų, apie ląsteles ir molekules, – tai tas pasaulis, kuriame D. M. DAVISAS aktyviai veikia. Mes sužinojome, kas mūsų laukia imunoterapijos srityje, kuri kelia reklaminį ažiotažą, traukia rėmėjus – interneto milijardierius ir popžvaigždes. Randame informacijos apie B ir T ląsteles, natūraliąsias ląsteles žudikes ir makrofagus bei *Toll* panašius receptorius. Be to, tai ir literatūriškai itin patrauklus pasakojimas apie žmones, kurie, „nustūmę į šalį“ savo ego, stengiasi atsakyti į fundamentalius mokslo klausimus.

D. M. Daviso knygos „Nuostabūs vaistas: įgimti kūno apsaugos mechanizmai“ vertimo stilius žavi paprastumu, pasakojimai ir moksliniai terminai pateikiami skaitytojui, kiek įmanoma, suprantama kalba. Manau, kad šios knygos informacija pakurstys ne tik biomedicinos studentų, biologiją besidominčių moksleivių smalsumą pažinti imunitetą, bet ir visuomenę, norinčią mokslu pagrįstų žinių. Todėl siūlau šią knygą skaityti, skelbti ir populiarinti informaciniuose tinkluose.